

דף תרגול: מוחשי או בלתי מוחשי? – מורשת תרבותית

מהדורה למורה עולים חדשים

מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להבחין בין מורשת מוחשית למורשת בלתי מוחשית
- להבין את הפרדוקס שבתיעוד מורשת חיה
- לתרגל יצירת שמות תואר בסיומות ־י/־ית

גרסת עולים חדשים – מילון מילים בראש הדף, משפטים קצרים ושפה פשוטה. אפשר לאפשר מילון אישי ועבודה בזוגות.

חלק א' – הבנה - מוחשי או בלתי מוחשי

1. א – מבנה עתיק
2. ג – טקס מסורתי
3. ב – התיעוד מקפיא את המורשת ברגע אחד, בעוד היא משתנה מדור לדור
4. ב – כי צריך שאנשים צעירים ימשיכו לעשות אותה בפועל
5. ג – גם הקהילה וגם מי שלומד אותה - זה נושא לדיון פתוח

חלק ב' – נכון או לא נכון

1. לא נכון – גם מסורות בעל פה, אומנויות, טקסים, מוזיקה ושפות נחשבים מורשת.
2. לא נכון – תיעוד מקפיא רגע אחד ואינו מחליף המשך פעיל של המסורת.
3. נכון – כך נכתב בטקסט.
4. נכון – תיעוד לבדו אינו מספיק, לדעתם.

חלק ג' – השלימו את המילה החסרה

1. מוחשית
2. בלתי מוחשית
3. להקפיא
4. בעלים

חלק ד' – התאימו מושג להסבר

1 – ג (מבנים, שרידים ואתרים שאפשר לראות ולגעת בהם)
2 – א (מסורות בעל פה, אומנויות, טקסים, מוזיקה ושפות)
3 – ה (הקלטה, צילום וכתיבה לשם שימור)
4 – ב (מצב שבו פתרון אחד יוצר בעיה חדשה)
5 – ד (קבוצת אנשים המחזיקה ומעבירה מסורת משותפת)

חלק ה' – לשון - שמות תואר בסיומת ־י/־ית

1. מסורתי
2. משפחתי
3. קהילתי
4. מוזיקלי
5. היסטורי

חלק ו' – שאלות חשיבה

1. תיעוד שומר רגע אחד בלבד, בעוד המורשת החיה ממשיכה להשתנות מדור לדור.
2. כי מורשת חיה דורשת שאנשים ימשיכו לעשות אותה בפועל, למשל ריקוד או מתכון שממשיכים להעביר ולא רק להקליט.
3. עמדה אחת: רק הקהילה המקורית היא הבעלים ושומרת על המשמעות. עמדה שנייה: כל מי שלומד ומעביר את המורשת גם הוא שותף לשימורה.

כרטיס יציאה – מה לחפש

- מוחשית - אפשר לגעת; בלתי מוחשית - מסורות, אומנויות, שפות
- תיעוד מקפיא רגע אחד בעוד המורשת משתנה בפועל
- כל תשובה הגיונית כמו מתכון, ניגון, משחק או סיפור עם

טיפים להפעלה:

- אפשר לפתוח בדיון קצר: מה ההבדל בין מוזיאון לבין חגיגה חיה של מסורת
- כדאי לעודד תלמידים להביא דוגמה אישית ממשפחתם או מקהילתם למורשת בלתי מוחשית
- בחלק הלשוני אפשר להרחיב ולבקש גם צורת נקבה (מסורתית, משפחתית וכו')

דף תרגול: מוחשי או בלתי מוחשי? – מורשת תרבותית

דף התלמיד/ה **עולים חדשים**

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

לומדים מה ההבדל בין מורשת שאפשר לגעת בה למורשת שחיה רק כשעושים אותה. חושבים יחד על השאלה: האם מספיק להקליט ולצלם מורשת, או שצריך גם להמשיך לעשות אותה?

📖 מילון קטן:

מורשת	דברים חשובים שעוברים מדור לדור
מוחשי	אפשר לגעת בו ולראות אותו
בלתי מוחשי	אי אפשר לגעת בו, אבל אפשר לעשות ולחוות אותו
תיעוד	הקלטה, צילום או כתיבה כדי לשמור משהו
פרדוקס	מצב שבו פתרון יוצר בעיה חדשה
מסורת בעל פה	סיפורים או ידע שעוברים בדיבור בלי כתיבה
קהילה	קבוצת אנשים ששומרת ומעבירה מסורת משותפת
בעלות על מורשת	שאלה מי רשאי להחזיק או להעביר מורשת מסוימת

1 חלק א' – הבנה - מוחשי או בלתי מוחשי

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה אפשר לגעת בו?

א) מבנה עתיק ב) ניגון מסורתי ג) מתכון משפחתי ד) שפה מדוברת

2. מה אי אפשר לגעת בו?

א) מצודה עתיקה ב) פסל היסטורי ג) טקס מסורתי ד) אתר ארכיאולוגי

3. למה יש בעיה בתיעוד מורשת שמשתנה?

א) התיעוד עולה כסף רב מדי ב) התיעוד מקפיא את המורשת ברגע אחד, בעוד היא משתנה מדור לדור

ג) התיעוד פוגע בזכויות היוצרים ד) התיעוד דורש טכנולוגיה שאינה קיימת בכל מקום

4. למה לא מספיק רק להקליט ולצלם?

א) כי תיעוד יקר מדי ב) כי צריך שאנשים צעירים ימשיכו לעשות אותה בפועל ג) כי אסור לתעד מורשת

ד) כי תיעוד פוגע באיכות המורשת

5. למי שייכת מורשת?

א) רק הקהילה שיצרה אותה ב) רק מוסדות ממשלתיים

ג) גם הקהילה וגם מי שלומד אותה - זה נושא לדיון פתוח ד) רק אנשי מקצוע מוסמכים

2 חלק ב' – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	מורשת תרבותית כוללת רק מבנים ואתרים עתיקים.	☐	☐
2	תיעוד מורשת בלתי מוחשית פותר לגמרי את בעיית השימור שלה.	☐	☐
3	בעשורים האחרונים גדלה בעולם ההכרה בחשיבות מורשת בלתי מוחשית.	☐	☐
4	לפי חלק מהדעות בטקסט, הדרך האמיתית לשמר מורשת חיה היא שאנשים צעירים ימשיכו לעשות אותה.	☐	☐

3 חלק ג' – השלימו את המילה החסרה

השלימו את המילה החסרה.

1. מורשת _____ אפשר לגעת בה, לראות ולתעד בקלות יחסית.

2. מורשת _____ חיה רק כאשר אנשים ממשיכים לעשות אותה.

3. התיעוד עלול _____ את המורשת ברגע מסוים, בעוד היא ממשיכה להשתנות.

4. השאלה מי ה_____ של מורשת - הקהילה שיצרה אותה או כל מי שלומד אותה - פותחת דיון מעניין.

4 חלק ד' – התאימו מושג להסבר

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. מורשת מוחשית	___	**א.** מסורות בעל פה, אומנויות, טקסים, מוזיקה ושפות
2. מורשת בלתי מוחשית	___	**ב.** מצב שבו פתרון אחד יוצר בעיה חדשה
3. תיעוד	___	**ג.** מבנים, שרידים ואתרים שאפשר לראות ולגעת בהם
4. פרדוקס	___	**ד.** קבוצת אנשים המחזיקה ומעבירה מסורת משותפת
5. קהילה	___	**ה.** הקלטה, צילום וכתיבה לשם שימור

5 חלק ה' – לשון - שמות תואר בסיומת ־י/־ית

השלימו את המילה החסרה.

1. שם התואר שנוצר מהמילה 'מסורת' הוא _____ .

2. שם התואר שנוצר מהמילה 'משפחה' הוא _____ .

3. שם התואר שנוצר מהמילה 'קהילה' הוא _____ .

4. שם התואר שנוצר מהמילה 'מוזיקה' הוא _____ .

5. שם התואר שנוצר מהמילה 'היסטוריה' הוא _____ .

6 חלק ו' – שאלות חשיבה

ענו בקצרה.

1. מהו הפרדוקס שבתיעוד מורשת בלתי מוחשית? הסבירו במילים שלכם.

2. מדוע תיעוד בלבד אינו מספיק כדי לשמר מורשת חיה? תנו דוגמה.

3. הציגו בקצרה שתי עמדות בשאלה מי 'בעליה' של מורשת - הקהילה שיצרה אותה או כל מי שלומד אותה.

כרטיס יציאה

מה ההבדל בין מורשת מוחשית לבלתי מוחשית?

מהו הפרדוקס שבתיעוד מורשת חיה?

תנו דוגמה אחת למורשת בלתי מוחשית מהסביבה שלכם.

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀